

Nr 74.

Af herr **Byström**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för annan än präst i svenska kyrkan att förrätta jordfästning.

När frågan om befrielse för dissenters från att betala skatt till statskyrkan var under debatt, framhölls från vissa håll såsom skäl mot denna skattebefrielse, att statskyrkopräster hade så mycket att göra äfven för de frikyrkliga eller dissenters, att den ifrågasatta befrielsen ej borde medgifvas. Detta framgår af bland annat dissenterskattekommitténs utlåtande af den 29 augusti 1907. Då slutligen lindring i denna skatt beslöts af Riksdagen, kunde det ske endast för hälften af den ifrågasatta skatten för inkomst af kapital och arbete. Hvad angår sådan skatt för fastighet beviljades ingen skattebefrielse eller skattelindring. Principen om det berättigade i dissenters befrielse från skatt till statskyrkan har emellertid blifvit fastslagen, äfven om man vågade taga blott ett ytterst litet steg på den inslagna vägen.

Men då man talar om den arbetsbörda, som åligger prästerskapet, och såsom somliga göra, nästan klaga däröfver, vore det väl skäl i att se till, om icke ytterligare något af detta arbete skulle kunna läggas på andra utan att religion och kyrka därigenom på minsta sätt äfventyrades och utan att det behöfde kosta staten något. Detta är en sak, som man också bör hafva i åtanke, då man åter går att reglera löner och arbete för statskyrkans präster. Allt det arbete, som kan utföras af andra än af statskyrkans präster och lika bra, som om prästerna gjorde det, samt dessutom icke kostar staten något, bör man väl gifva dessa andra laglig rätt att utföra. Redan nu äro prästerna befriade från åtskilligt, som de förr hade att uträtta.

Det är för det första ett stort antal barn, som de ej behöfva döpa, emedan deras föräldrar af en eller annan anledning anse, att dopet bör få anstå till dess att barnet vuxit upp till den ålder, att det själf kan i

detta stycke göra sitt eget val eller bestämma öfver sig själf. Dessutom torde dop af lekman eller af frikyrklig pastor allt mer och mer kunna betraktas lika giltigt, som om det vore verkställt af statskyrklig präst.

En liflig predikoverksamhet öfvas äfven af andra än statskyrkans präster, och detta bör vara en stor lindring i det officiella kyrkliga arbetet.

Nattvardsgäster betjänas numera till betydande antal utanför de statskyrkliga templens murar.

Vigslar förrättas ganska ofta af dels vissa frikyrkliga predikanter och dels af den borgerliga myndigheten enligt lagen af den 6 nov. 1908.

Ännu ett annat område finnes, där man skulle kunna, utan våda för god sed och god ordning, låta andra än statskyrkliga präster vara officianter, och det är vid jordandet af döda. Utan risk af minskad aktning och vördnad för stundens betydelse och den religiösa helgd, som därmed kan vara förenad, skulle en pastor för en frikyrklig församling lika väl som en statskyrklig sådan kunna förrätta jordfästning eller begrafning. Det borde icke heller anses vara orimligt begärdt, att den predikant, som tjänat en person i fråga om hans andliga fostran från det han blef döpt och tills han somnat i döden, också skall oberoende af statskyrkans tjänare få, om han vill och vederbörande familj det önskar, göra den affidne den sista tjänsten och så att säga viga hans stoft vid jorden.

De ganska ofta förekommande fall, då begrafning skett utan prästerligt biträde, visa att en ändring i lagen om jordfästning af år 1894 är behöflig, och att ej få åstunda det. Före år 1894, då denna lag antogs, hände det ganska ofta, att frikyrkliga predikanter officierade vid jordandet af döda. Äfven sedan har detta skett. Till en början har man emellertid trott, att nya lagen om jordfästning förbjudit andra än präster att förrätta begrafning. Så torde emellertid ej vara fallet, och i alla händelser synes det ej finnas någon straffpåföljd för den, som utan att vara präst begrafver en död. I metodisternas tidning, Svenska Sändebudet, för den 15 okt. 1903 förekommer följande notis, som belyser detta förhållande:

»Pastorn i Fröderyd, Jönköpings län, hade anmält hos länsstyrelsen att liket efter Jonas Peter Jonasson blifvit, enligt den affidnes i lifstiden uttalade önskan, begrafvet utan biträde af präst.

Länsstyrelsen lät i anledning häraf länsman Almfeldt väcka åtal och häradsrätten dömde den affidnes anhöriga att låta begrafva liket enligt lagen af den 25 maj 1894. Men hofrätten ansåg, att länsmannen icke haft rätt att anställa åtal och upphäfde utslaget.

Nu gick pastorn till domkapitlet och detta till Kungl. Maj:t, som infortrade justitiekanslerns utlåtande.

Denne har nu hemställt, att då ingen straffpåföljd finnes stadgad för

ett sådant begrafningssätt som ifrågavarande, domkapitlets framställning må lämnas utan afseende.»

Flera gånger hafva strider om begrafningar uppstått mellan präster och frikyrkliga predikanter, naturligtvis i de flesta fall beroende på trångbröstad lagstiftning eller otydlig och olämplig sådan eller också på ofördragsamhet från vederbörandes sida. På en del ställen ha dessa förhållanden föranlett något som fått namnet »begrafning med trumma». Om hvad detta är, torde man kunna bilda sig ett ömdöme af följande notis, som stod i tidningen Eskilstuna Kuriren i oktober 1903 med anledning af förut nämnda utlåtande af justitiekanslern:

»Nu borde väl vördig prästerskapet kunna upphöra med att på graf-sedlarna för lik efter personer, hvilkas begrafning ombesörjes af andra religiösa samfund särskildt skrifva: »Begrafves med trumma».

Så är fortfarande praxis i Eskilstuna pastorat, och förmodligen är förhållandet enahanda på en del andra orter.

Påskriften å begrafningssedeln: 'Begrafves med trumma' betyder anvisning till dödgräfvaren att inrätta en trumma från marken till kistan. När tjänstgörande prästen någon dag senare kommer och verkställer jordfästning enligt statskyrklig ritual, skall mullen gå genom trumman till kistan.»

Men det är ej blott då en frikyrklig förrättat begrafningen, som man använder trumma. Detta lär ske äfven i en del aflägsna annexförsamlingar, som mera sällan få besök af moderförsamlingens pastor. Där ned-sättas liken i grafven, som af dödgräfvare igenskottas, sedan en trumma eller ett större rör, som räcker från grafvens botten upp till dess öfre kant, ställts på kistan. När prästen sedan kommer till platsen, förrättas jordfästningen. Det lär ibland hända, att ganska lång tid förflyter mellan grafsättningen och jordfästningen. Äfven dessa dröjsmål skulle undvikas, åtminstone i många fall, om annan än statskyrklig prästman eller den, som på grund af dissenterlagen af den 31 oktober 1873 har rätt att förrätta jordfästning, ansåges hafva laglig befogenhet att begrafva en död.

I flera andra land äro bestämmelserna om hvem som kan förrätta en begrafning ej så exklusiva som hos oss.

I Danmark antogs en »Lov om forskellige Forhold vedrørende Begravelser den 19 April 1907» och på grundvalen af densamma yttrar pastor M. Jörgensen i Köpenhamn:

»Enligt den senaste lagen ha alla frikyrkliga samfund rätt att begrafva sina döda på landets kyrkogårdar och i de därtill hörande grafkoren utan prästernas medverkan och utan det dessa i minsta mån ha rätt att hindrande ingripa.»

Angående hithörande förhållanden skrifver en tysk frikyrkoman, redaktör J. G. Lehmann i Kassel följande:

»Begrafningen af våra döda är här i Tyskland alltså en omstridd fråga, enär vi ha att skilja mellan

- a) kyrkogårdar, som tillhöra kommunerna, och
- b) kyrkogårdar, som tillhöra statskyrkan.

På de förstnämnda är det oss tillåtet, på de senare förbjödes det oss ofta, och detta har gifvit anledning till en mångfald processer, i hvilka vi mestadels blifvit frikända, men också mången gång fällda till ansvar».

De frikyrkliga i England hafva enligt »Burial Laws Amendment Act, 1880» och »Burial Act, 1900» tillåtelse för sina predikanter att förrätta begrafning.

Nu torde det ej vara lämpligt, att alla frikyrkoförsamlingars föreståndare beklädas med legal rätt att förrätta jordfästning eller begrafning. Det kan ju bero på deras större eller mindre utbildning för sitt kall och på om de ägna sig helt åt en predikares verksamhet. Därför har jag tänkt mig, att särskildt forum skulle afgöra, hvilka som eventuellt kunde få denna rätt. Ett sådant forum vore för hvar och ett frikyrkosamfund dess predikantseminarium eller teologiska läroverk. Ett annat sådant vore för hvarje samfund dess öfverstyrelse eller högsta ledning. Och jag menar, att här ifragasatt rättighet skulle gifvas åt vederbörlig person, antingen han har utträdt ur statskyrkan eller icke. Sedan rekommendation vore utfärdad, skulle saken pröfvas af någon officiell myndighet, som hade att sanktionera eller också att vägra den ifrågasatta rättigheten. Denna myndighet kunde vara Kungl. Maj:t eller vederbörande Konungens befallningshafvande.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta, att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, att äfven annan person än präst i statskyrkan och den, som enligt Kungl. Maj:t:s nådiga förordning angående främmande trosbekännare den 31 oktober 1873 är jämställd med statskyrkopräst, må kunna berättigas att förrätta begrafning.

Stockholm den 27 januari 1910.

J. Byström.